

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 27 października 2016 roku - nr (...) - Zakład Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w Ł. na podstawie art. 100 oraz art. 97 § 1, art. 98 § 1 i § 2 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 roku Ordynacja Podatkowa w zw. z art. 31 i art. 32 ustawy z dnia 13 października 1998 roku o systemie ubezpieczeń społecznych (t.j. Dz. U. z 2016 roku, poz. 963 ze zm.) określił wysokość zobowiązania zmarłego w dniu 3 listopada 2011 roku płatnika J. Z. na dzień otwarcia spadku na łączną kwotę 1.363,20 zł - obejmującą 385,20 zł z tytułu nieopłaconych składek za okres od 25 listopada 1998 roku do 31 grudnia 1998 roku i 978,00 zł z tytułu odsetek za zwłokę naliczonych na dzień 3 listopada 2011 roku. Organ rentowy orzekł przy tym w punkcie II decyzji, że Gmina Ł. ponosi jako spadkobierca płatnika J. Z. odpowiedzialność za całość wymienionych w pkt I zobowiązań, którą to kwotę zgodnie z punktem III decyzji należy uiścić w terminie 14 dni od dnia doręczenia decyzji.

/decyzja – k. 27 - 28 akt ZUS/

Odwołanie od ww. decyzji złożyła w dniu 5 grudnia 2016 roku Gmina M. Ł. wnosząc o zmianę zaskarżonej decyzji. W uzasadnieniu wnioskodawca wskazał, że zgodnie ze spisem inwentarza aktywa spadku stanowią pojazdy. Do chwili obecnej nie doszło jednak do wydania ww. ruchomości, a zgodnie z obowiązującymi przepisami gmina przyjmuje spadek z dobrodziejstwem inwentarza i ponosi odpowiedzialność za długi spadkowe do wysokości aktywów spadku. Wnioskodawca podniósł zatem, że skoro nie doszło do wydania spadku, Miasto nie nabyło aktywów uzasadniających jego odpowiedzialność.

/odwołanie - k. 2 - 3/

W złożonej w dniu 30 grudnia 2016 roku odpowiedzi na odwołanie organ rentowy wniósł o jego oddalenie, podtrzymując swoje stanowisko w sprawie i wskazując, że mocą postanowienia Sądu Rejonowego dla Łodzi - Śródmieścia w Łodzi z dnia 15 kwietnia 2014 roku Gmina Ł. nabyła spadek z dobrodziejstwem inwentarza.

/odpowiedź na odwołanie - k. 11 - 11 verte/

W toku postępowania pełnomocnik ZUS wniósł o oddalenie odwołania i o zasądzenie kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych

/e-protokół z dnia 12 lipca 2017 roku – 00:01:46 – 00:01:58; 00:14:02 - 00:14:07 – płyta
– k. 35/

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny:

J. Z. prowadził pozarolniczą działalność gospodarczą i był z tego tytułu zobowiązany do opłacania składek na ubezpieczenia społeczne. Ubezpieczony nie opłacał należnych składek, wobec czego za okres od 25 listopada 1998 roku do 31 grudnia 1998 roku powstało zadłużenie w wysokości 1.363,20 zł, obejmujące 385,20 zł z tytułu nieopłaconych składek i 978,00 zł z tytułu odsetek za zwłokę naliczonych na dzień 3 listopada 2011 roku.

/okoliczności bezsporne/

W dniu 3 listopada 2011 roku J. Z. zmarł.

/okoliczność bezsporna/

Rodzina J. Z. odrzuciła przypadający jej na podstawie ustawy spadek po zmarłym.

/okoliczności bezsporne/

Postanowieniem z dnia 15 kwietnia 2014 roku wydanym w sprawie o sygn. akt I Ns 1111/12 Sąd Rejonowy dla Łodzi - Śródmieścia w Łodzi I Wydział Cywilny stwierdził, że spadek po J. Z. zmarłym w dniu 3 listopada 2011 roku w W. Ż., ostatnio stale zamieszkałym w Ł., na podstawie ustawy w całości z dobrodziejstwem inwentarza nabyła Gmina Ł.

/okoliczności bezsporne, postanowienie - k. 13 akt ZUS/

Postanowieniem z dnia 3 lipca 2014 roku wydanym w sprawie o sygn. akt I Ns 724/14 Sąd Rejonowy dla Łodzi - Śródmieścia w Łodzi I Wydział Cywilny postanowił sporządzić spis inwentarza majątku spadkowego pozostałego po J. Z. i zlecić Komornikowi Skarbowemu Urzędu Skarbowego Ł. w Ł. wykonanie postanowienia o sporządzeniu spisu inwentarza.

/okoliczności bezsporne, postanowienie - k. 17 akt ZUS/

Urząd Skarbowy Ł. w Ł. w dniu 28 grudnia 2015 roku dokonał spisu inwentarza masy spadkowej i stwierdził, że J. Z. pozostawił:

- Aktywa:

1. w Banku (...) S.A.:

- rachunek lokaty o nr (...) - saldo na dzień 03.11.2011 roku wynosiło 0 zł,
- rachunek bieżący o nr (...) - saldo na dzień 03.11.2011 roku wynosiło 0 zł;

2. samochód ciężarowy uniwersalny o ładowności do 2 t marki (...) L. model Ż. A 06, rok produkcji 1984, nr rejestracyjny (...), wartość rynkowa według D. Postępowań Podatkowych tutejszego (...) wynosi 1 000 zł;

3. motorower marki L. model E. 50 typ (...) -K, rok produkcji 2007, nr rejestracyjny (...), wartość rynkowa według D. Postępowań Podatkowych tutejszego (...) wynosi 1 500 zł;

- Pasywa:

1. zadłużenie w (...) Bank (...) S.A. (dawny (...) Bank S.A.) z tytułu umowy nr (...), które na dzień 03.11.2011 roku wynosiło 1 901,70 zł;

2. zadłużenie w (...) Bank S.A. z tytułu pożyczki o nr referencyjnym (...), które wynosiło 42 031,64 zł i po dniu zgonu zostało sprzedane zewnętrznej firmie windykacyjnej Prokura Niestandaryzowany Sekurytyzacyjny Fundusz Inwestycyjny Zamknięty z siedzibą w W., ul. (...), reprezentowanej przez (...) S.A., ul. (...), (...)-(...) W., nowy wierzyciel nie odnotował żadnych wpłat na poczet w/w zadłużenia;

3. zadłużenie w Zakładzie Ubezpieczeń Społecznych z tytułu prowadzonej działalności gospodarczej:

1) za okres do 31.12.1998 r.:

- na Fundusz Ubezpieczeń Społecznych i Fundusz Pracy za okres 11-12/1998 w kwocie 385,20 zł plus odsetki za zwłokę liczone na dzień 03.11.2011 r. w kwocie 978 zł,

2) za okres od 01.01.1999 r.:

- na Funduszu Ubezpieczeń Społecznych za okres 05/2005 - 06/2005 w kwocie 613,72 zł plus odsetki za zwłokę liczone na dzień 03.11.2011 r. w kwocie 468 zł,

- na Funduszu Ubezpieczenia Zdrowotnego za okres 05/2005 - 06/2005 w kwocie 317,04 zł plus odsetki za zwłokę liczone na dzień 03.11.2011 r. w kwocie 240 zł,

- na Funduszu Pracy za okres 05/2005 - 06/2005 w kwocie 43,64 zł plus odsetki za zwłokę liczone na dzień 03.11.2011 r. w kwocie 27 zł.

/spis inwentarza - k. 20 - 21 akt ZUS/

Naczelnik Urzędu Skarbowego Ł. w Ł. dokonał następnie uzupełnienia spisu inwentarza majątku spadkowego, wskazując że wymienione jako aktywa pojazdy marek (...) L. model Ż. A 06 oraz L. model E. są zarejestrowane w Wydziale Praw Jazdy i Rejestracji (...) Urzędu Miasta Ł. na nazwisko zmarłego, jednak mimo podjętych działań nie udało się ustalić, czy faktycznie jeszcze istnieją, wobec czego do czasu ich zlokalizowania i dokonania oględzin nie stanowią czynnej masy spadku

i winny być zamieszczone w spisie inwentarza w formie informacji bez podania wartości rynkowej.

/uzupełnienie - k. 30 akt ZUS/

Wdowa po zmarłym J. Z. nie ma wiedzy na temat wymienionych w spisie inwentarza ruchomości.

/zeznania świadka E. Z.- e-protokół z dnia 12 lipca 2017 roku - 00:03:38 - 00:12:38 - płyta - k. 35/

Tak ustalony stan faktyczny nie był sporny pomiędzy stronami. Szczegółowych ustaleń Sąd Okręgowy w Łodzi dokonał w oparciu o całokształt materiału dowodowego zgromadzonego w aktach niniejszej sprawy oraz w aktach ZUS.

Sąd Okręgowy w Łodzi zważył, co następuje:

Odwołanie jest częściowo zasadne i jako takie skutkuje zmianą zaskarżonej decyzji.

Zgodnie z art. 31 ustawy z dnia 13 października 1998 roku o systemie ubezpieczeń społecznych (t.j. Dz. U. z 2016 roku, poz. 963 ze zm.) do należności z tytułu składek odpowiednie zastosowanie mają przepisy ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 roku Ordynacja podatkowa (t. j. Dz.U. 2017 poz. 201 ze zm.) w zakresie odpowiedzialności spadkobierców za długi spadkowe - art. 97 § 1, art. 98 § 1 i § 2 pkt 1 i 2, art. 100, art. 101 § 1 i 2.

Jak zaś stanowi art. 32 ustawy systemowej przepisy dotyczące składek na ubezpieczenia społeczne mają odpowiednie zastosowanie do składek na Fundusz Pracy, Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych i Fundusz Emerytur Pomostowych oraz na ubezpieczenie zdrowotne w zakresie: ich poboru, egzekucji, wymierzania odsetek za zwłokę i dodatkowej opłaty, przepisów karnych, dokonywania zabezpieczeń na wszystkich nieruchomościach, ruchomościach i prawach zbywalnych dłużnika, odpowiedzialności osób trzecich i spadkobierców oraz stosowania ulg i umorzeń.

Spadkobiercy płatnika składek przejmują zatem prawa i obowiązki spadkodawcy, a jak stanowi art. 98 § 1 powołanej wyżej ustawy Ordynacja podatkowa do odpowiedzialności spadkobierców za zobowiązania spadkodawcy stosuje się przepisy Kodeksu cywilnego

o przyjęciu i odrzuceniu spadku oraz o odpowiedzialności za długi spadkowe. Przepis § 1 stosuje się również do odpowiedzialności spadkobierców za zaległości podatkowe i odsetki za zwłokę od zaległości podatkowych spadkodawcy.

Skarb Państwa ani gmina nie mogą odrzucić spadku, który im przypadł z mocy ustawy. Jednocześnie podmioty te nie składają oświadczenia o przyjęciu spadku, a spadek uważa się za przyjęty z dobrodziejstwem inwentarza (art. 1023 § 1 i § 2 k.c.).

Zgodnie z art. 1031 § 2 k.c. w razie przyjęcia spadku z dobrodziejstwem inwentarza spadkobierca ponosi odpowiedzialność za długi spadkowe tylko do wartości ustalonego

w wykazie inwentarza albo spisie inwentarza stanu czynnego spadku. Powyższe ograniczenie odpowiedzialności odpada, jeżeli spadkobierca podstępnie pominął w wykazie inwentarza lub podstępnie nie podał do spisu inwentarza

przedmiotów należących do spadku lub przedmiotów zapisów windykacyjnych albo podstępnie uwzględnił w wykazie inwentarza lub podstępnie podał do spisu inwentarza nieistniejące długi.

Należności z tytułu niezapłaconych przez spadkodawcę składek – według ich stanu na dzień otwarcia spadku – przechodzą, jako obowiązek majątkowy zmarłego w rozumieniu art. 922 § 1 i 3 k.c., a więc jako dług spadku, na spadkobiercę, który przyjął spadek, w granicach jego odpowiedzialności za długi spadku, przy czym spełnienie tego obowiązku majątkowego jako zobowiązania publicznoprawnego następuje na zasadach określonych w ordynacji podatkowej, a więc po wydaniu przez organ rentowy (wierzyciela) decyzji określającej zobowiązanie konkretnego spadkobiercy, podlegającej kontroli właściwego sądu ubezpieczeń społecznych. Pobór tego rodzaju składek i należności z nimi związanych, według stanu na dzień otwarcia spadku dłużnika organu rentowego, pobór w znaczeniu art. 32 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, jest niemożliwy bez uprzedniego wydania przez organ rentowy decyzji określającej zobowiązanie konkretnego spadkobiercy z powołaniem się na odpowiednie przepisy ordynacji podatkowej, te same, jakie stanowią podstawę dla określenia zobowiązania spadkobiercy dłużnika organu rentowego w zakresie w jakim nie zostały opłacone przez spadkodawcę, a więc niezapłaconych do dnia otwarcia spadku, należności z tytułu składek, do których to przepisów odsyła art. 31 ustawy systemowej, a poprzez ten przepis, także do art. 32 tej ustawy (Uchwała SN z dnia 7 maja 2008 r. II UZP 1/08, OSP 2009 nr 5, poz. 60).

Zakład Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w Ł. wydał decyzję określającą wysokość zobowiązań zmarłego J. Z. na dzień otwarcia spadku.

W świetle cytowanych przepisów nie ulega wątpliwości, że skoro Gmina M. Ł. na podstawie ustawy nabyła w całości spadek po zmarłym J. Z. z dobrodziejstwem inwentarza, ponosi odpowiedzialność za jego długi spadkowe z ograniczeniem do wartości stanu czynnego spadku. Odpowiedzialność ta obejmuje także zobowiązania spadkodawcy z tytułu nieopłaconych składek na ubezpieczenia społeczne.

W rozpoznawanej sprawie Gmina M. Ł. kwestionowała jednak swoją odpowiedzialność za długi spadkowe płatnika składek J. Z. wobec ZUS, podnosząc, że nie ma we władaniu aktywów spadku, co oznacza również brak odpowiedzialności.

Istotnie w toku postępowania nie udało się ustalić, czy wskazane w spisie inwentarza ruchomości w ogóle istnieją. Przyznał to sam Naczelnik Urzędu Skarbowego Ł. uzupełniając spis poprzez wskazanie, że do czasu zlokalizowania pojazdów i dokonania ich oględzin nie stanowią one czynnej masy spadku i winny być zamieszczone w spisie inwentarza w formie informacji bez podania wartości rynkowej.

W ocenie Sądu nie powinno budzić wątpliwości, że Gmina M. Ł. ponosi odpowiedzialność za długi spadkowe J. Z.. Wynika to wprost z powołanych przepisów oraz co istotne z prawomocnego orzeczenia Sądu Rejonowego dla Łodzi - Śródmieścia w Łodzi I Wydziału Cywilnego z dnia 15 kwietnia 2014 roku (sygn. akt I Ns 1111/12).

Wskazać należy jednak, że w sytuacji, gdy spadkobierca nabywa spadek z dobrodziejstwem inwentarza, a ustalenie kwoty stanowiącej wartość czynną spadku jest niemożliwe lub wątpliwe, organ rentowy powinien poprzestać na orzeczeniu o zakresie odpowiedzialności spadkobiercy za zobowiązania spadkodawcy. Ustalenie, czy istnieje majątek pozwalający na zaspokojenie przypadającej od dłużnika należności, należy natomiast do postępowania egzekucyjnego (por. wyroki SO w Legnicy z dnia 29 kwietnia 2016 roku, sygn. akt V U 207/16 i z dnia 8 czerwca 2016 roku, sygn. akt V U 335/15).

Jednocześnie w decyzji o przeniesieniu odpowiedzialności za zobowiązania z tytułu składek, koniecznie trzeba zawrzeć zastrzeżenie o ograniczeniu odpowiedzialności spadkobiercy, który spadek nabył z dobrodziejstwem inwentarza. Nie jest wystarczające powołanie się na to ograniczenie w jej uzasadnieniu. Organ egzekucyjny jest związany treścią takiej decyzji. Zgodnie z art. 33 pkt 3 ustawy z dnia 17 czerwca 1966 r. o postępowaniu egzekucyjnym w administracji (t. j. z 2017 roku, poz. 1201), podstawą zarzutu w sprawie prowadzenia egzekucji może być m.in. określenie egzekwowanego obowiązku niezgodnie z treścią obowiązku wynikającego z decyzji organu administracyjnego.

Mając powyższe na względzie, w ocenie Sądu w decyzji należało określić zakres odpowiedzialności Gminy wynikający z przepisów prawa materialnego, w tym z art. 1031 § 2 k.c. i 1032 k.c.

Sąd Okręgowy w Łodzi, na podstawie art. 477¹⁴ § 2 k.p.c. zmienił zatem zaskarżoną decyzję w punkcie II i orzekł, że Gmina Ł. jako spadkobierca płatnika J. Z. ponosi odpowiedzialność za zobowiązania spadkodawcy wymienione w punkcie I (pierwszym) do wysokości stanu czynnego spadku.

W pozostałym zakresie Sąd oddalił odwołanie na podstawie art. 477¹⁴ § 1 k.p.c. Zakład Ubezpieczeń Społecznych jest bowiem jednostką wykonującą zadania administracji publicznej, toteż obowiązany jest działać na podstawie i w granicach prawa. Przy tym nie ma żadnych podstaw materialnoprawnych, by to organ rentowy dokonywał czynności w postaci uznania, że nie istnieje majątek do zaspokojenia roszczenia z tytułu zaległych składek (gdyż dług odziedziczono z ograniczeniem odpowiedzialności za zaległości składkowe). Czynności takie będą możliwe – tak jak już wyżej wskazano - dopiero na etapie postępowania egzekucyjnego. Ponadto, jednocześnie trzeba podkreślić, że organ miał, w świetle przytoczonych wyżej przepisów - prawo, a także obowiązek wydania spornej decyzji.

Z uwagi na to, że żądanie wnioskodawcy nie zostało uwzględnione w całości, sąd o kosztach procesu rozstrzygnął na podstawie art. 100 zd. 1 k.p.c. i zniósł je wzajemnie pomiędzy stronami, uznając że każda ze stron jest w zbliżonym stopniu przegrywającym i wygrywającym niniejsze postępowanie.

ZARZĄDZENIE

Odpis wyroku wraz z uzasadnieniem doręczyć pełnomocnikowi wnioskodawcy i pełnomocnikowi ZUS.

11 września 2017 roku

M.U.